

Nr 185.

Uppläst och godkänd i första kammaren den 28 augusti 1914.
» » » i andra kammaren den 29 augusti 1914.

*Riksdagens skrivelse till Konungen i anledning av väckt motion
angående lånefond till understöd åt kommuner för inköp
av skogsmark för varaktigt skogsbruk.*

(Jordbruksutskottets utlåtande nr 63.)

Till Konungen.

I en inom riksdagen väckt motion har hemställts, att riksdagen måtte bevilja ett anslag av 5,000,000 kronor att ställas till Kungl. Maj:ts förfogande för att på de grunder och villkor, som Kungl. Maj:t kan finna gott bestämma, utlämnas som lån till kommuner i och för inköp av skogsmarker för varaktigt skogsbruk.

Till stöd för denna framställning har motionären åberopat följande:

»Då skogarna i allmänhet mer och mer förminskas i vårt land på grund av den stora avverkning, som pågått och pågår, har man kommit till insikt om att något bör göras, för att någon del av landets skogsmarker måtte tillvaratagas för uthålligt skogsbruk. En del kommuner

Bihang till senare riksdagens protokoll 1914. 14 saml. 52 häft. (Nr 185.) 1

hava på allvar tagit denna fråga om hand och börjat ordna sin ekonomi så, att om möjligt de i framtiden kunde förvärva skogsmark i syfte att bedriva skogsodling och för detta ändamål åstadkomma sockenallmänningar eller kommunalskogar.

Det skulle vara av mycket stort värde för vårt land, om genom lämpliga åtgärder dylika allmänningskogar i så stor omfattning som möjligt kunde komma till stånd, och kommunerna där äga tillgång på skog både för egna behov och till avsalu för beredande av inkomster till bestridande av kommunala utgifter. De skulle lämna en säker garanti för tillgodoseende av landets framtida virkesbehov och även lämna ett betydande överskott för export och tillika utgöra ett manande exempel för den enskilde skogsmarksägaren att väl vårda och sköta sin skogsmark. En sådan åtgärd är väl värd de uppostringar, som nu kunna göras för dess förverkligande.

Skogarna hava den sista tiden anlitats mycket hårt. Det är endast några få enskilda, som i någon mån sparat på skogen. Det vore därför mycket välbetänkt och fosterländskt handlat, om kommunerna litet var sörjde för att komma i besittning av mark för skogsodling. Våra förfäder hava lämnat ett stort arv efter sig i de stora skogar, som funnits, men av oss avverkats. Det är vår plikt att göra något för våra efterkommande släkten. Likasom vi på många områden skördat stora fördelar av föregående släktens uppostringar, så skulle våra efterkommande få stora fördelar, om vi droge försorg om att en del av landets skogsmark komme i det allmännas ägo under uthålligt skogsbruk. Vi kunde på detta sätt i någon mån gottgöra, vad vi brutit, då vi anlitat skogen för hårt på våra efterkommandes bekostnad.

I sina skogar har vårt land haft en rikedom, som de flesta andra länder saknat, och som tillfört landet betydande inkomster. Och bevarandet av skogens framtida bestånd är för oss av allra största vikt. Om våra enskilda skogar hädanefter väl vårdas och så mycket av landets skogsmarker som möjligt komme i det allmännas ägo för uthålligt skogsbruk, skulle vårt land i skogarna få en säker och god inkomstkälla, som skulle tillföra landet stora inkomster även för framtiden. Vårt lands ekonomiska framtid kan till stor del komma att vila på dess skogar.

Det är icke blott den i och för sig tillräckligt stora ekonomiska delen av denna fråga, som här bör tagas i betraktande, det är även skogens inverkan på vårt lands klimat, varav vi alla hava fördel.

Så, som skogsavverkningen har bedrivits och fortfarande bedrivs i vårt land, gå ej avverkningen och tillväxten i jämna steg med varandra,

utan överavverkning pågår och vårt land blir med varje år, som går, mer och mer skogsfattigt. Naturen är dock en gång så danad i vårt land, att detsamma alltjämt skall vara ävenledes ett skogbärande land. Vi behöva skogen bland annat även därför, att vårt klimat genom den måtte hållas mera sunt, mildt och jämnt. Klimatet har en mycket stor betydelse och inverkan på allt levande både å tillväxten, utvecklingen och trevnaden såväl bland människorna som djuren och växterna. Därför böra vi även taga hänsyn till skogens inverkan att bidra till att vi få ett gott, stärkande och hälsosamt klimat, och bör det även i sin mån bidra till att mana staten till att understödja kommunernas intresse och göra det möjligt för dem att förvärva sig skogsmarker för skogsodling.

För trävaruindustrien vore det även av stort värde, om man genom bildande av allmänningsskogar bidroge att hålla vid makt tillgången av lämplig skog för industrien. Under den senaste tiden har en mängd snickerier och möbelfabriker uppstått i vårt land. Industriidkarne hava vid anläggandet av sina fabriker gjort upp sina beräkningar att hava god tillgång på skog här i landet för sina behov. För trävaruindustrien är det ett livsvillkor att hava god tillgång på skog.

Det bör vara både i statens och det allmännas intresse, att så många allmänningsskogar som möjligt komma att bildas, och att en stor del av landets skogsmarker komme att läggas under uthålligt skogsbruk. Jag behöver nog icke erinra om de mycket betydande stora penningssummor, skogarna under de senaste åren årligen hava tillfört och tillföra vårt land och den goda arbetsförtjänst, som uppkommit genom skogarna.

Den enskilde skogsmarksägaren med mindre areal skogsmark kan nog icke åläggas att driva uthålligt skogsbruk. Det bör ligga i det allmännas intresse. Statsmakterna hava genom antagande av lagen om enskilda skogar bevakat det allmännas intresse hos den enskilde skogsmarksägaren, så att denne icke får förfoga över sina skogsmarker som han själv behagar. Skogsavverkningen får icke så bedrivas, att återväxten äventyras, det måste sörjas för återväxten. Över honom vakar en stark kontroll, om han icke ställer sig lagens föreskrift till efterrättelse. Genast vidtagas lagliga åtgärder. Och skogsmarksägaren är ovillkorligen skyldig ställa sig denna lag till efterrättelse, som för honom i många fall är mycket betungande.

Bildandet av stats- och allmänningsskogar är nog den bästa och säkraste åtgärden att ordna skogshushållningen för ernående av ett större och varaktigare skogskapital i vårt land. Man kan icke räkna

på några fullt tillfredsställande resultat av den privata skogshushållningen på de mindre och medelstora jordbrukarnas skogsmarker, som i allmänhet icke hava så stora områden. Dessa jordbrukare äro för sina hemdjur mycket beroende av betet i sina skogsmarker, som de icke kunna undvara utan stor saknad och förlust.

Fastän det finnes ett ganska stort intresse för bildandet av allmänningsskogar i ett avsevärt antal kommuner, och en del kommuner redan i handling visat sitt intresse för saken genom att avsätta medel för bildande av en fond för detta ändamål, torde dock i alla fall under den närmaste framtiden icke bliva några vidare inköp gjorda i brist på medel, om icke staten träder hjälpende emellan och lämnar understöd genom lån för inköp av skogsmarker.

Då staten bör hava intresse av att skogsallmänningar komma till stånd och att så mycket skogsmark som möjligt blir lagd under ut hålligt skogsbruk, bör staten även visa sitt intresse genom att anslå medel till en fond att ställas till Kungl. Maj:ts förfogande, ur vilken kommunerna kunde erhålla lån till inköp av skogsmark för kommunal-skogar i enlighet med av vederbörande närmare uppgjorda grunder och villkor. Det bör icke bliva någon vidare uppoffring för staten, om den lämnar lån till kommunerna för detta ändamål.

Ett större belopp torde nog vara behöfligt, då det är fråga om en lånefond, som skall omfatta landets alla kommuner, varur de kunde erhålla lån. Man måste dock för närvarande begränsa denna begäran till det minsta möjliga, förslagsvis 5,000,000 kronor. Någon risk att utlämna dessa lån till kommunerna kan nog icke komma i fråga.

För att dessa lån skola bliva till fördel för kommunerna bör den årliga räntan icke sättas högre än till exempel tre och en halv eller högst fyra procent, och det upplånade kapitalet amorteras under en tid av högst fyrtio eller femtio år. Storleken av den summa, kommunerna skulle få låna ur denna fond, bör vara beroende av storleken av köpesumman för den inköpta marken och de medel, kommunerna kunna förfoga över för detta ändamål. Så att till exempel där fond finnes till inköp av skogsmark, eller om kommunerna möjligen kunna få medel från annat håll för samma ändamål, användas dessa först till avbetalning och bära de sedan erhålla så stort lån ur lånefonden, som erfordras för att betäcka köpesumman, på det att kommunerna må sättas i tillfälle att kunna skaffa sig skogsmark för skogsbruk.

Den skogsmark, som kommer att för här åsyftade medel inköpas för kommunernas räkning eller med andra ord blivande kommunal-skogar, bör jämväl stå under kontroll, så att de skötas efter uppgjord

plan och icke försäljas, utan bibehållas och vårdas av kommunerna själva som deras egendom.»

Med insikt om den stora nationalekonomiska betydelsen för vårt land av skogskapitalets bestånd hava statsmakterna särskilt under senare tiden vidtagit åtgärder i flerahanda riktningar för skogarnas bebehållande och utvecklande. Jämte det lagföreskrifter utfärdats i syfte att förhindra, att avverkningen å enskildes skogar bedrives så, att återväxten uppenbart äventyras, hava åtgärder vidtagits för att åt staten — hos vilken givetvis den största omsorgen om skogens bestånd måste förutsättas — förvärva mer och mer utav skogbärande eller till skogsbörd tjänlig mark. Sålunda hava under en lång följd av år köpeskillingarna för försålda mindre kronoegendomar disponerats för skogsinköp, och under de senare åren har dessutom riksdagen för samma ändamål under utgifterna för kapitalökning anvisat anslag till avsevärda belopp, för innevarande år uppgående till icke mindre än 1,000,000 kronor.

Förutom staten och enskilde tillhöriga skogar hava av ålder funnits s. k. gemensamhetsskogar, nämligen bya-, sockne-, härads- och landsallmänningar, vilka emellertid efter hand till största delen skiftats och övergått i enskild ägo. Av de gamla häradsallmänningarna finnas dock en del i behåll, och beträffande dessa förordnades, när på 1860-talet nyare tidens åsikter om skogskapitalets värde vann insteg i lagstiftningen, att de icke längre finge delas, utan skulle framgent antingen stå under skogsstatens omedelbara vård och förvaltning eller ock, under vederbörande skogstjänstemäns uppsikt, förvaltas av delägarne efter fastställd plan.

Ett ökat intresse för åstadkommande och utvecklande av dylika gemensamhetsskogar synes på senare tiden hava uppstått. Enligt vad riksdagen inhämtat hava sålunda ett icke ringa antal häradsallmänningar väsentligen utvidgats genom inköp av mark för inflytna medel av verkställd vederbörlig avverkning å allmänningen. I skrivelse till Kungl. Maj:t har 1904 års riksdag ock anhållit om utarbetande av bestämmelser för beredande av möjlighet att få med allmänningen för framtiden helt införliva mark, som blivit för nu omförmält ändamål inköpt.

Även inom de särskilda kommunerna kan spåras ett tilltagande intresse för åstadkommande av för kommunerna gemensamma skogar, s. k. kommunalskogar. Åtskilliga kommuner hava sålunda redan inköpt skogsmark för detta ändamål och andra hava börjat avsätta medel därtill. I förevarande motion föreslås nu, att medel skulle av riksdagen beviljas, för år 1915 till ett belopp av 5,000,000 kronor, för bildande

av en särskild fond, varifrån statsunderstöd i form av lån på förmånliga villkor skulle kunna beredas kommuner, som därav vore i behov, för inköp av skogsmark till bildande av kommunalskogar.

Utvidgning av de redan befintliga och åstadkommande av nya gemensamhetsskogar synes riksdagen ur skogsvårdssynpunkt av stor betydelse. Detta anser riksdagen särskilt gälla beträffande kommunalskogar. Enär kommunerna, i likhet med staten, hava en tillvaro, som sträcker sig över flera generationer, måste nämligen förutsättning finnas för att skogen i deras händer skall bliva föremål för en på uthållighet beräknad hushållning. Men därjämte bör en insiktsfull skogsförvaltning i kommunens hand, enligt riksdagens förmenande, hava ett föstrande och välgörande inflytande på den enskilde skogsägaren, som icke torde böra underskattas. Den kommunala skogsförvaltningen måste nämligen helt naturligt i vida högre grad än statens skogshushållning vara ägnad att väcka den enskildes uppmärksamhet och, om den bedrives med insikt, även mäktigt bidra till höjande av intresset för en god skogsvård i allmänhet. På grund härav synes det vara ett ganska viktigt intresse för staten att befordra uppkomsten av kommunalskogar och det torde därför ock, enligt riksdagens mening, kunna tagas under allvarligt övervägande, huruvida icke staten genom beredande av lånebidrag åt kommunerna till inköp av skogsmark för bildande av kommunalskogar, även direkt borde understödja skogsvården på detta område.

Förevarande fråga har också redan tidigare varit föremål för riksdagens uppmärksamhet. Med anledning av väckt motion i ämnet begärde nämligen 1904 års riksdag i skrivelse till Kungl. Maj:t, att Kungl. Maj:t måtte låta utarbета och för riksdagen framlägga förslag till lagbestämmelser, som kunde finnas erforderliga och lämpliga för att bereda kommuner, korporationer, byalag samt stiftelser och fonder, som avse allmänt ändamål, möjlighet att genom inköp av skogsmark eller annorledes bilda, bibehålla och utvidga gemensamhetsskogar. Frågan härom är för närvarande under utredning av den s. k. skogslagstiftningskommittén.

Då sålunda frågan om kommunalskogarnas organisation på grund av riksdagens berörda skrivelse för närvarande är föremål för utredning, har riksdagen icke kunnat bifalla motionärens förslag, att riksdagen skulle, utan avvaktan på resultatet av denna utredning, omedelbart anvisa medel till understöd för bildandet av dylika skogar. Däremot har riksdagen ansett sig böra avlåta en skrivelse till Eders Kungl. Maj:t med begäran om utredning i motionens syfte. I 1904 års riksdagsskrivelse förutsattes näm-

ligen icke, att statsbidrag skulle kunna ifrågakomma för bildande av kommunalskogar, icke heller ifrågasattes utredning i sådant syfte. Riksdagen, som emellertid ansett det böra ifrågasättas, huruvida icke staten, som av omsorg för skogskapitalets bevarande själv i stor utsträckning inköper skogsmark, av samma skogspolitiska skäl även borde bereda kommuner, som därav vore i behov, understöd för åstadkommande av kommunalskogar, anser under alla förhållanden denna fråga böra närmare undersökas, vilket lämpligen torde böra ske i samband med ovan nämnda, för närvarande pågående lagstiftningsarbete rörande gemensamhetsskogar.

På grund av vad sålunda anförts får riksdagen anhålla, att Eders Kungl. Maj:t måtte, i samband med den nu pågående utredningen för utarbetande av lagstiftning rörande gemensamhetsskogar, jämväl låta verkställa utredning i fråga om behövligheten och lämpligheten av åtgärder från statens sida för beredande av understöd åt kommuner för bildande av kommunalskogar, samt att för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kan föranleda.

Stockholm den 29 augusti 1914.

Med undersåtlig vördnad.
